

Karbonmonoksit Zehirlenmesi ve Alınması Gereken Önlemler

KARBONMONOKSİT ZEHİRLENMESİ ve ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Ülkemizde bilgisizlik, yanlış kullanım ve ihmal yüzünden soba, şofben, baca zehirlenmeleri hemen her yıl kış aylarında özellikle alçak basınçlı havalarda tehlikeli boyutlara ulaşmaktadır. Güneybatıdan esen bir rüzgâr olan "lodos" nedeniyle her yıl onlarca kişi özellikle sobadan olmak üzere sızan karbon monoksit gazı ile zehirlenmektedir.

Karbon monoksit renksiz, tatsız, kokusuz, yanıcı zehirli bir gazdır. Vücuda solunum yolu ile girer ve doğrudan kana geçerek oksijen alımını engeller zehirlenme ve ölüme neden olur. Havagazı, kömür vb. ısıtma amacıyla kullanılan her tür soba ve ocakta yanma sırası da oluşur. Karbon monoksit zehirlenmeleri sıklıkla; kapalı ortamlarda açık ocaklar, bacası çekmeyen soba, şofben, bacasız gaz sobalarında yakıtın iyi yanmaması nedeni ile meydana gelir. Karbon monoksitle meydana gelen zehirlenmelerde kısa sürede tıbbi müdahale yapılmazsa, zehirlenmeler ölüme sonuçlanabilir.

Soba ve Bacalarda İlgili Uyulması Gereken Kurallar

- Kullanılan her türlü ısıtma cihazının kalite belgesine sahip olup olmadığına, garantilerine ve garanti sürelerine dikkat edilmeli,
- Kullanılan yakıtın standartlara uygunluğu kontrol edilmeli, izin belgesi olmayan satıcılardan kömür alınmamalı,
- Aşırı doldurulan sobanın duman yolu daralacağı, soba içinde düzensiz ısı dağılımı nedeniyle de baca çekişi zayıflayacağı için soba yakıtı ken aşırı doldurulmamasına dikkat edilmeli,
- Sönmekte olan sobaya asla tutuşması güç yakıtlar konulmamalı, yakıt yavaş yavaş ilave edilmeli, yatmadan önce sobaya kesinlikle yakıt konulmamalı,
- İyi ısımayan ve alttan yakılan kömür sobalarında karbon monoksit zehirlenmesi riski artacağından soba tutuşturulurken yakıtın üstten yanması sağlanmalı,
- Özellikle alçak basınçlı lodoslu havalarda ölüm olaylarında artış görüldüğü için eğer bacalar standartlara uygun değilse alçak basınçlı havalarda soba yakılmamalı, yakılması zorunlu ise gece yatarken mutlaka tam olarak söndürülmeli,
- Soba borularının birbiriyle birleştirilmesinde hava ve baca gazı sızdırmazlığı sağlanmalı,
- Soba'nın bulunduğu yer sürekli havalandırılmalı,
- Bacalar standartlara uygun ve yalıtımlı olmalı, düzenli olarak temizletilmeli,
- Dumanın geri tepmesini önlemek için bacaların en üst noktasının çatının en üst noktasından 1m. daha yüksekte olması sağlanmalı ve baca şapkası mutlaka takılmalı,
- Binaların Yangından Korunması yönündeki mevzuat hükümlerine uyulmasına özen gösterilmelidir.

Şofben Kullanımında Dikkat Edilecek Hususlar

- Alınan cihazın kalite belgesi ve garantilerine dikkat edilmeli,
- Şofben mutlaka bacaya bağlanmalı, baca bağlantısı olmayan (bina aydınlığına v.b. bağlı) şofben asla çalıştırılmamalı,
- Şofbenin monte edileceği mekân yeterli büyüklükte olmalı, şofben mümkünse banyo yerine balkona veya başka bir havadar mekâna takılmalı, şofbenin montajı mutlaka yetkili servis tarafından yapılmalı,
- Şofben zehirlenmeleri genellikle gaz kaçaklarından değil, yeterli havalandırma yapılmayan yerlerde yetersiz hava ve yetersiz yanma sonucunda oksijen oranının düşmesi ve karbonmonoksit oranının yükselmesiyle gerçekleştiği için şofbenin kullanıldığı yere sürekli temiz hava girmesi sağlanmalı,
- Bacalar yatak odalarından, merdiven sahanlığından, bina girişlerinden, havalandırma boşluklarından, çatı arasından, banyo ve tuvaletten geçirilmemeli,
- Konutlarda gaz kaçaklarına karşı uygun yerde detektör bulundurulmalı,
- Şofbende gaz kaçağı hissedildiğinde: Öncelikle gaz vanası ve tüp dedantörü kapatılmalı, elektrik düğmeleri açılmamalı açıkta hem de kapatılmalı, kibrit - çakmak gibi alev ve kıvılcım çıkartabilecek hiçbir işlem yapılmamalı, pencereler karşılıklı açılarak ortam hava andırılmalı, hızla gaz şirketi yetkilisi veya şofben servisi aranmalıdır.

Lodos Süresince Dikkat Edilecek Hususlar

- Lodos esintisinin etkili olduğu süre boyunca gerekmedikçe soba yakılmamalıdır.
- Yanmakta olan soba yatmadan evvel mutlak surette söndürülmelidir.
- Bina yanlarında veya çatı saçak altlarında yürümemeye veya durmamaya özen gösterilmelidir.
- Kopan, sarkan ve yere düşen elektrik hatlarına ve kablolarına yaklaşmayınız ve bu gibi durumları 186 no'lu telefondan Elektrik Arıza Servisi'ne bildirilmelidir.
- Çökme veya yangın tehlikesinin bulunduğu durumlarda derhal 110 no'lu telefondan İtfaiye Servisi'ni aranmalıdır.
- Orta ra çıkabilecek acil sağlık sorunlarında derhal 112 no'lu telefondan Acil Yardım Servisi aranmalıdır.
- Doğalgaz Şebekesi ile ilgili ortaya çıkabilecek sorunlarda 187 no'lu telefondan Doğalgaz Arıza Servisi aranmalıdır.

Kaynak: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/cevresagligi-birimler/ced-birimi.html>

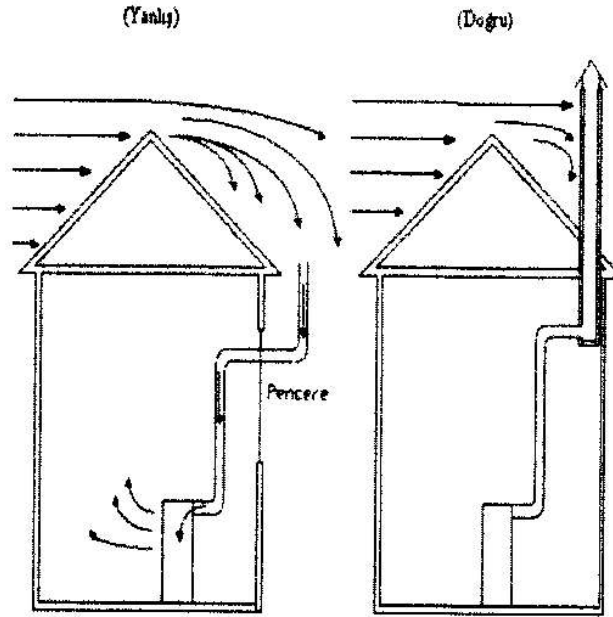
Halka Yönelik Bilgiler - Karbonmonoksit Zehirlenmesi ve Alınması Gereken Önlemler

Doğru Soba Kullanımı İle İlgili Bilgiler

SOBA KURULURKEN;

- Öncelikli olarak baca **temizlenmiş** olmalıdır. Bacanın açık olduğu-çekişi, küçük bir ayna ile ve kâğıt parçası yakılarak kontrol edilebilir.
- Soba oda içerisinde bacaya yakın bir yere **devrilmeyecek şekilde** yerleştirilmelidir.
- Soba boruları duvara en az 50 cm en fazla 1,5 metre uzaklıkta olmalı ve fazla dirsek ve borudan kaçınılarak (**en fazla iki dirsek**) bacaya bağlanmalıdır.
- Soba boruları ile dirsek ek yerleri ve baca girişi **yanmaz alüminyum bantla** bantlanarak sızdırmazlık artırılabilir.
- Soba borularının uç kısımları baca deliğine fazla sokulup **baca tıkanmasına** neden olunmamalıdır.
- Soba ile duvar arasına konulacak **ısıyı yansıtan bir levha**; odanın daha iyi ısınmasını sağlayacaktır.

SOBALARIMIZI BAĞLADIĞIMIZ BACALAR;

- Mümkünse bağımsız olmalı, başka dairelerle **ortak kullanılmamalı**; yani aynı bacaya başka soba, şofben gibi cihazlar bağlanmamalı,
- Bina çatısının en yüksek noktasından en az **50-80 cm yukarıda ve 3 metre uzağında** olmalı, en yakın binaya en az **6 metre** uzaklıkta olmalı,
- Üzeri iyi sıvanmış olmalı, **yarık ya da çatlak** bulunmamalı; iç yüzeyi ise mümkün olduğunca pürüzsüz olmalı,
- Üzerinde kar sularının, yağmur sularının ve kuşların girişini engellemek için **başlık** olmalı,
- **Yılda en az bir kez** temizletilmelidir.

SOBA YAKARKEN;

Sobalarda kömürü yakarken en üst verimi sağlayabilmek için **üstten yakma tekniği** kullanılmalıdır. Kömür bu şekilde yakıldığında içerisinde bulunan uçucu ve yanıcı gazlar da soba içerisinde yanmakta ve böylelikle **daha fazla ısı alınmakta**, bacadan **çıtılan gaz ve duman azalmakta** ve soba boruları ve bacalar **daha geç kurumlanmaktadır**. Düzgün uygulanan üstten yakma tekniği karbon monoksit gazından **zehirlenme riskini en aza** indirmektedir.

- Kömürü kullanmadan 4-5 gün önce torba ağzını açıp, **havalanıp kurummasını sağlayın**. Soba da daha verimli yanacaktır.
- Sobanın içerisine **2/3 oranında** kömür doldurun.
- Kömürün üzerine **tahta parçaları koyarak** tutuşturun, güç yakıtları kullanmamaya özen gösterin.
- Kömür **tutuşturulurken** sobanın alt ve üst **hava kapakları açık** olmalıdır.
- **Tutuşmadan sonra** üst hava kapağı kapatılıp **alt kapaktan** hava girişi ayarlanmalıdır.
- Soba yanarken alt hava kapağı ve baca çıkısında bulunan duman **kelebeği mutlaka açık olmalıdır**.
- Üstten yakılan sobaya sonradan **kömür ilavesi kesinlikle yapılmamalıdır**; yanma kütleleşeceğinden zehirli karbon monoksit gazı çıkışı artacaktır.
- Soba **söndükten sonra kömür doldurulmalı**, ya da kovalı sobalarda yeni kova koyulup üstten yakılmalıdır.
- Mümkünse **yatarken soba söndürülmeli** ya da **alt hava girişi ve duman kelebeği açık** bırakılmalıdır.
- Tam **sönmemiş soba kovaları**, karbon monoksit zehirlenmelerine neden olmaması için evin içinde tutulmamalıdır.

Kaynak: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/cevresagligi-birimler/ced-birimi.html>
Halka Yönelik Bilgiler - Doğru Soba Kullanımı İle İlgili Bilgiler

-Karbonmonoksit Zehirlenmeleri Baca Kurulumu ile ilgili Film (AltYazı)

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cevre-sagligi/2-ced/karbonmonoksit-zehirlenmesi/soba_gazi_altyazili.rar

-Karbonmonoksit Zehirlenmeleri Baca Kurulumu ile ilgili Film (HSGMTV)

<http://hsgmtv.saglik.gov.tr/view/soba-zehirlenmesi/S1hOw>

-Karbonmonoksit Zehirlenmeleri Baca Kurulumu ile ilgili Film 2. Parca

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cevre-sagligi/2-ced/karbonmonoksit-zehirlenmesi/soba_film.part2.rar

-HSGM Çevre Sağlığı Daire Başkanlığı'nın Karbonmonoksit Zehirlenmeleri ile ilgili web sitesi linki

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/cevresagligi-ced/ced-birimi/karbonmonoksit-zehirlenmesi.html>